

Kohtuasi C-232/24 [Kosmiro]ⁱ**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

27. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. märts 2024

Kassaator:

A Oy

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS (KÕRGEIM HALDUSKOHUS) Vaheotsus [...] Ese

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 267 alusel Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlus.

Kassaator A Oy**Teised menetlusosalised** Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (maksu saamiseks õigustatud isikute õiguste kaitse keskus)**Vaidlustatud otsus** Keskusverolautakunta (keskne maksukomisjon) 25. oktoobri 2022. aasta otsus nr 47/2022**Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) määrus**

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) otsustas menetluse peatada ja esitada ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, tõlgendamiseks.

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) vajab eelotsust tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks.

Vaidluse ese ja olulised asjaolud

(1) A Oy (edaspidi ka „ärihing“) taotles Keskusverolautakuntalt siduvat eelotsust küsimuses, kuidas käsitleda käibemaksuga maksustamise seisukohast tasusid, mida ta võtab oma klientidelt faktooringu eest. Keskusverolautakunta otsuse peale esitas äriühing kassatsioonkaebuse Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus), kuna otsuses oldi seisukohal, et äriühingu võetavad tasud kujutavad endast vastutasu maksuvaba finantsteenusena käsitatava krediidi andmise eest.

Kohtuasja oluliste asjaolude lühikokkuvõte

(2) Otsuse taotluses kirjeldatakse olulisi asjaolusid järgmiselt. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) peab tegema kohtuasjas otsuse selle lühikokkuvõtte alusel.

(3) A Oy osutab oma äritegevuse raames finantsteenuseid. Suurema osa äriühingu äritegevusest moodustab faktooring. Äriühing on kontserni juhtiva emattevõtja B AB omandis, mis tegutseb Rootsis sarnasel tegevusloa olemasolu eeldaval tegevusalal.

(4) Äriühingu kliendid tegutsevad üldjuhul sektorites, kus arvete tasumise tähtaeg on pikk. Faktooringulepingu alusel on kliendist ettevõtja eesmärk kasutada arvete tasumisest oodatavat kapitali kohe ja mitte alles pärast arvetel märgitud maksetähtaja möödumist. Lisaks vabastab faktooring äriühingu kliendid tasumata arvetega seotud meeldetuletuste saatmise ja sissenõudmise meetmetest. Faktooringu esemeks olevad nõuded on äriühingu klientide äritegevuse raames esitatud arvetest tulenevad nõuded, mida ei ole vaidlustatud.

Faktooring arvete finantseerimise vormis

(5) Pandilaadse faktooringu, st arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu puhul finantseerib äriühing oma klienti sellega, et ta annab talle teatud üldises raamistikus nõuete täitmise arvel krediiti. Limiidi maksimumsumma põhineb äriühingu koostatud riskianalüüsil kliendi äritegevuse kohta. Äriühingul on õigus valida välja need nõuded, mida ta finantseerimise alusena aktsepteerib, st mille arvelt annab ta kliendile krediiti. Kui nõuet krediidi andmise raames aktsepteeritakse, maksab äriühing kliendile vastavalt kokkulepitud väljamaksemäärale välja osa nõude summast, millest on maha arvatud äriühingule makstav tasu. Väljamaksemäär võib katta nõude nimiväärtuse tervikuna või olla sellest väiksem.

(6) Arvete finantseerimise puhul on kliendi nõuded äriühingu pakutava finantseerimise tagatiseks. Klient jääb arvete saajate ehk faktooringuõlgnike ees

võlausaldajaks ning faktooringuvõlgnike maksejõuetuse korral tekkiv nõude täitmata jäämise riisiko jääb kliendile.

(7) Faktooringuvõlgnikele saadetakse äriühingule panditud nõuete loovutamise avaldus, mille kohaselt peavad faktooringuvõlgnikud nõude tasumise tähtpäeva saabumisel tasuma nõude äriühingule. Krediit, mille äriühing oma kliendile annab, väheneb sel määral, mil määral saab äriühing faktooringuvõlgnikelt makseid.

(8) Äriühing kohustub saatma meeldetuletusi seoses talle panditud nõuetega ja võtma enda peale tasumata nõuete kohtuvälise sissenõudmise. Kui äriühingule ei laeku krediidi aluseks oleva nõude summat teatava tähtaja jooksul, tavaliselt 18 päeva jooksul nõude tasumise tähtpäevast, või kui ta eeldab, et nõuet ei täideta, võib ta nõude nende nõuete summast, mida ta krediidi andmise raames aktsepteeris, maha arvata. Finantseerimislepingu kohaselt peab klient tasuma äriühingule mahaarvatud nõude lõppsumma.

Faktooring nõuete müügi vormis

(9) Nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul kohustub äriühing ostma kliendilt nõuded, mille eest on esitatud arve. Äriühingu ja kliendi vahel lepitakse kokku kogulimiit, st maksimaalne summa, mille ulatuses kohustub äriühing kliendilt nõudeid ostma. Limiidi maksimaalne summa põhineb äriühingu koostatud riskianalüüsil kliendi äritegevuse kohta.

(10) Lepingu raames esitab klient äriühingule andmed, et määrata kindlaks veel tasumata nõuded, mida ta soovib äriühingule müüa. Äriühingul on õigus valida välja nõuded, mille loovutamist endale ta aktsepteerib. Niipea kui nõuet on lepingu raames aktsepteeritud, teeb äriühing talle loovutatud nõude eest kliendile makse nõude nimiväärtuse või sellest ühe osa ulatuses vastavalt äriühingu ja kliendi vahelise lepingu tingimustele.

(11) Nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul lähevad nõuded äriühingu omandisse ja faktooringuvõlgnike maksejõuetuse korral tekkiv nõude täitmata jäämise riisiko läheb üle äriühingule.

Faktooringutasud

(12) Äriühingu ja kliendi vahelises lepingus on sätestatud tasud, mida äriühing saab. Summaarselt suurimad tasud on finantseerimisest saadav komisjonitasu ja faktooringu ettevalmistamise tasu.

(13) *Finantseerimisest saadav komisjonitasu* on protsendina väljendatud tasu, mida saab äriühing lepinguga hõlmatud iga nõude eest. Komisjonitasu arvutatakse nõude maksetähtaja alusel selliselt, et mida pikem on finantseeritud nõude tasumiseks kliendi ja faktooringuvõlgniku vahel kokku lepitud tähtaeg, seda suurem on komisjonitasu. Komisjonitasu suurust mõjutab ka kliendi ja faktooringuvõlgniku maksevõimele antud hinnang.

(14) Arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu puhul võib näiteks 100% väljamaksemäära raames kokku leppida üheprotsendilises komisjonitasus iga kolmekümnepäevase maksetähtajaga nõude kohta, mille puhul annab äriühing iga talle panditud 100 euro suuruse nimiväärtusega nõude eest kliendile krediiti summas 99 eurot. Sellisel juhul maksab klient äriühingule komisjonitasu summas üks eurot. Ülejäänud summa saab äriühing kas otse faktooringuvõlgnikult pärast panditud nõude tasumise tähtaega või lõpuks kliendilt.

(15) Nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul arvutatakse komisjonitasu summa samamoodi nagu arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu puhul. Mõlema lepingu puhul saab äriühing tasu ette.

(16) *Faktooringu ettevalmistamise tasu* on fikseeritud tasu, mida klient maksab äriühingule faktooringu ettevalmistamise ja alustamisega seotud toimingute eest, mis muu hulgas hõlmavad rahapesueeskirjadega seotud kohustuste täitmist.

(17) Lisaks võtab äriühing muu hulgas järgmisi tasusid:

- *Limiiditasu* on protsendina väljendatud tasu limiidi eest, mille äriühing on kliendile andnud ja mis on kliendi käsutuses. Limiiditasu summa arvutatakse maksimaalse limiidi alusel. Tegemist on tasuga, mida saab äriühing kliendile limiidi andmise eest.
- *Kuu- või aastatasu* kujutab endast tasu lepingu jooksva haldamise eest.
- *Arvete töötleamise tasu* on fikseeritud tasu iga nõude eest. See tasu katab äriühingul nõuete üleandmisest ja haldamisest tekkivad kulud.
- *Kliendiportaali aastamaks* on tasu kliendile kättesaadavate veebisaitide eest. Selle teenuse valinud klientidel on portaali kaudu ligipääs finantseeritud või ostetud arvetele ja nad saavad tutvuda ka faktooringuaruannetega.
- *Inkassotasu* on nõuete sissenõudmisega seotud tasu, mida äriühing võtab peamiselt faktooringuvõlgnikelt, kuid mõnel juhul ka omaenda klientidelt.
- *Tasu kiire väljamaksmise eest* kujutab endast tasu võimaluse eest saada raha kätte kiiremini, kui seda võimaldab äriühingu tavapärase maksetava.
- *Reitingutasu* on tasu reitingute koostamise eest kliendisuhete loomise ajal. Seda tasu võetakse nii kliendi kui ka faktooringuvõlgnike maksevõime väljaselgitamise eest.

Keskusverolautakunta 25. oktoobri 2022. aasta otsus ajavahemiku 25. oktoobrist 2022 kuni 31. detsembrini 2023 kohta

(18) Keskusverolautakunta tegi äriühingu suhtes õigusvaidluses, mis puudutas arvete finantseerimise vormis toimuvat faktooringut ja nõuete müügi vormis toimuvat faktooringut, identse sisuga siduva eelotsuse. Ta märkis, et tasud, mida

äriühing klientidelt võtab, on käibemaksuga maksustatavad, kuna need kujutavad endast vastutasu nõuete haldamise ja nõuete sissenõudmise teenuse eest. Keskusverolautakunta leiab, et äriühingu võetav komisjonitasu, limiiditasu, kiire väljamaksmise tasu, reitingutasu ja ettevalmistustasu on osaliselt vastutasu käibemaksuvaba finantsteenuse eest.

(19) Keskusverolautakunta märkis oma otsuses, et alates hetkest, mil nõuded loovutatakse kliendile antud krediidi tagatisena äriühingule või kui äriühing on nõuded ostnud, saab arveid kehtivalt tasuda ainult äriühingule. Seega haldab äriühing nõudeid ja teeb järelevalvet nende tasumise üle. Samuti võib ta täita ka ülesandeid, mis on seotud nõuete sissenõudmisega. Seega on nii arvete finantseerimise vormis toimuv faktooring kui ka nõuete müügi vormis toimuv faktooring käibemaksuga maksustatav teenus.

(20) Kui aga äriühing pakub oma klientidele finantseerimist kliendipõhise limiidi piires, on nii arvete finantseerimise vormis toimuv faktooring kui ka nõuete müügi vormis toimuv faktooring laenu andmist puudutav finantsteenuse, mis on käibemaksust vabastatud. Komisjonitasu, limiiditasu, kiire väljamakse tasu ja reitingutasu tuleb käsitada vastutasuna kõnealuse finantsteenuse osutamise eest.

(21) Ettevalmistustasu on tasu teenuste osutamise eest seoses nõuete finantseerimise menetluse ettevalmistamise ja alustamisega. Ettevalmistustasu on seega vastutasu nii käibemaksuga maksustatava kui ka käibemaksust vabastatud teenuse osutamise eest, mistõttu tuleks see jagada käibemaksuga maksustatavaks ja käibemaksust vabastatud osaks.

Põhikohtuasja ese

(22) Korkein hallinto-oikeusile (Soome kõrgeim halduskohus) esitatud kassatsioonkaebuses palub A Oy tühistada Keskusverolautakunta otsus osas, milles see leiab, et komisjonitasu, limiiditasu, kiire väljamakse tasu, reitingutasu ja ettevalmistustasu, mida võtab äriühing arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu ja nõuete müügi vormis toimuva faktooringu eest, kujutavad endast tervikuna või osaliselt tasu käibemaksuseaduse (Arvonlisäverolaki) § 41 kohaselt käibemaksust vabastatud finantsteenuse eest. Otsust tuleks muuta nii, et komisjonitasu ja muud nimetatud tasud on vastutasu nõuete sissenõudmise, nõuete haldamise või muude käibemaksuga maksustatavate teenuste eest.

(23) Oma väite toetuseks väitis äriühing, et arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu põhieesmärk on abistada kliente nende nõuete haldamisel, tagada nõuete tasumine ja nõuded sisse nõuda. Nende meetmete eest võetavat komisjonitasu ja muid nimetatud tasusid tuleb tervikuna käsitada vastutasuna käibemaksuga maksustatava teenuse eest. Vastutasuks käibemaksust vabastatud finantsteenuse eest saab äärmisel juhul pidada ainult limiiditasu, sest ainult see on protsendina väljendatud tasu kliendile antud limiidi eest, st krediidi eest, mille klient võib soovi korral kätte saada.

(24) Äriühingu arvates ei kujuta nõuete müügi vormis toimuv faktooring endast krediidi andmist, kuna äriühing ostab klientidelt nende nõuded ning äriühingu ja klientide vahel võlasuhet ei teki. Selle teenuse puhul kliendi käsutusse kapitali ei anta. Võttes arvesse selle teenuse sisu, tuleb selle eest võetavat komisjonitasa ja muid nimetatud tasusid käsitada tervikuna käibemaksuga maksustatava teenuse eest makstava tasuna.

(25) *Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö* palub jätta kassatsioonkaebus rahuldamata. Tema sõnul annab klient arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu puhul äriühingule pandiõiguse oma nõuetele. Komisjonitasa ja limiiditasa põhinevad asjaolul, et kliendil on võimalus saada äriühingult oma nõuete arvelt krediiti. Arvete finantseerimise eest võetav komisjonitasa ja muud kõnealused tasud moodustavad vastutasu krediidi andmise eest.

(26) *Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö* kohaselt võtab äriühing nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul tasu nõuete ostmise eest. Selles osas on tegemist nõuete maksustatava sissenõudmisega. Seevastu komisjonitasa ja muid kõnealuseid tasusid võib teenuse mahtu arvestades pidada käibemaksuvabaks tasuks. Sellega seoses kujutavad tasud endast vastutasu kliendile kapitali kättesaadavaks tegemise eest. Käibemaksuvabastuse kasuks räägib asjaolu, et kõik nimetatud tasud on seotud raha ülekandmisega äriühingult kliendile. Neid teenuseid võib käsitada nõuete ostmisest lahutatud teenustena.

Riigisisised õigusaktid ja kohtupraktika

Käibemaksuseadus 1501/1993

(27) Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (edaspidi „käibemaksudirektiiv“), ja sellele eelnenud nõukogu 17. mai 1977. aasta kuues direktiiv 77/388/EMÜ kumuleerivate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (edaspidi ka „kuues direktiiv“) võeti Soomes üle 1. juunil 1994 jõustunud käibemaksuseadusega (Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501; edaspidi „käibemaksuseadus“) ja selle hilisemate muudatustega.¹

(28) Käibemaksuseaduse § 1 lõike 1 punkt 1 sätestab, et majandustegevuse käigus toimuvalt kaupade või teenuste müügilt makstakse Soomes riigile käibemaksu.

(29) Käibemaksuseaduse § 18 lõike 2 kohaselt on teenuse müük teenuse osutamine tasu eest.

¹ https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=arvonlis%C3%A4vero_laki [käibemaksuseaduse soomekeelse konsolideeritud redaktsiooni veebiaadress; *tlk märkus*].

(30) Käibemaksuseaduse § 41 kohaselt ei maksustata finantsteenuse müüki käibemaksuga.

(31) Käibemaksuseaduse § 42 lõike 1 punkti 2 kohaselt loetakse finantsteenuseks krediidi andmist ja muul viisil finantseerimist.

(32) Käibemaksuseaduse § 42 lõike 1 punkti 3 kohaselt loetakse finantsteenuseks krediidi haldamist krediidiandja poolt.

Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) praktika

(33) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) otsuse *KHO 2013:129*² aluseks olevas kohtuasjas oli äriühingu peamine tegevusala faktooring. Äriühing ostis oma klientidelt nõudeid ja võttis faktooringuvõlgnike poolt kohustuse täitmata jätmise korral üle nõude täitmata jäämise riisiko. Faktooringuteenuse tasuna võttis äriühing oma klientidelt äriühingu teenuste kasutamise võimaluse eest aastamaksu, fikseeritud arvepõhist haldustasu ja protsendina väljendatud tasu, mis sõltus nõuete summast. Võttes arvesse käibemaksudirektiivi 2006/112/EÜ sätteid finantsteenuste müügi ja nõuete sissenõudmise kohta ning direktiivi tõlgendamist käsitlevat Euroopa Kohtu praktikat, leidis Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus), et äriühingu tegevus on käibemaksuga maksustatav nõuete sissenõudmine, mille suhtes ei kehti finantsteenuste maksuvabastus käibemaksuseaduse ja käibemaksudirektiivi tähenduses. Klientidelt võetavalt aastatasult, haldustasult ja protsendina väljendatud tasult pidi äriühing maksuma käibemaksu.

(34) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) otsuse *KHO 2022:17*³ aluseks olevas kohtuasjas tegeles äriühing nn kvaasifaktooringuga, mille puhul loovutas tema klient kaupade tarnimisest ja teenuste osutamisest tulenevad nõuded äriühingule ja äriühing maksis talle välja loovutatud nõuete summale vastava summa, millest olid maha arvatud teenuse eest võetavad tasud. Kaupade tarnimisest ja teenuste osutamisest tulenevad nõuded olid äriühingu jaoks kliendile makstud summa tagatiseks. Äriühingule loovutatud arved [sic] tasuti äriühingu kontole ning äriühing võttis üle ka meeldetuletuste saatmise ja sissenõudmise faktooringuvõlgniku makseviivituse korral. Nõuete täitmata jäämise riisiko jäi kliendile ja äriühingul oli õigus nõude summa kliendilt sisse nõuda, kui kaupade tarnimisest ja teenuste osutamisest tulenev loovutatud nõue ei olnud – olenevalt kokkuleppest – 14–30 päeva jooksul pärast maksetähtpäeva täidetud. Vastutasuna teenuse osutamise eest võttis äriühing kliendilt tasu teatud protsendi ulatuses nõude summast, seega komisjonitasu ja olenevalt asjaoludest arvepõhist haldustasu.

² <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2013/201302530> [viidatud otsuse soomekeelse versiooni veebiaadress; *tlk märkus*].

³ <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2022/202200313h> [viidatud otsuse soomekeelse versiooni veebiaadress; *tlk märkus*].

(35) Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) märkis oma otsuses KHO 2022:17, et äriühingu teenuse kaudu oli äriühingu kliendi käsutusse antud kaupade tarnimisest ja teenuste osutamisest tulenevate nõuete summale vastav kapital, olgugi et kliendi enda klient ei olnud arvet veel tasunud. Selles osas oli äriühingu tegevus oma olemuselt seega krediidi andmine käibemaksuseaduse § 42 lõike 1 punkti 2 tähenduses või krediidi andmine käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b tähenduses. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) leidis, et äriühingu osutatavat krediidi andmise teenust ei saa käsitada nõuete sissenõudmise teenuse kõrvalteenusena ning et kvaasifaktooringu teenust, mis hõlmab krediidi andmist ja nõuete sissenõudmist, ei saa käibemaksu seisukohast käsitada jagamatu teenusena. Maksustamise seisukohast tuleb neid teenuseid käsitada eraldi ja sõltumatult. Järelikult ei olnud äriühing kohustatud maksma käibemaksu kliendilt võetud komisjonitasult, juhul kui komisjonitasu oli vastutasu krediidi andmise eest.

Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Käibemaksudirektiiv 2006/112/EÜ

(36) Vastavalt käibemaksudirektiivi artikli 2 lõike 1 punktile c maksustatakse käibemaksuga teenuste osutamine tasu eest liikmesriigi territooriumil maksukohustuslase poolt, kes sellena tegutseb.

(37) Käibemaksudirektiivi artikli 9 lõike 1 esimese lõigu kohaselt on „maksukohustuslane“ iga isik, kes mis tahes paigas teostab iseseisvalt mis tahes majandustegevust, olenemata nimetatud tegevuse eesmärgist või tulemustest. Teise lõigu kohaselt on „majandustegevus“ tootja, ettevõtja ja teenuseid osutava isiku mis tahes tegevus, sealhulgas kaevandamis- ja põllumajandusalane tegevus ning kutsealane tegevus. Majandustegevusena käsitatakse eelkõige materiaalse või immateriaalse vara kasutamist kestva tulu saamise eesmärgil.

(38) Artikli 24 lõike 1 kohaselt on „teenuste osutamine“ mis tahes tehing, mis ei ole kaubarne.

(39) Käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b kohaselt vabastavad liikmesriigid käibemaksust krediidi andmise ja läbirääkimise ning krediidi haldamise krediidiandja poolt.

(40) Käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti d kohaselt vabastavad liikmesriigid käibemaksust hoiuste ja arvelduskontode, maksete, ülekannete, võlanõuete, tšekkide ja muude vabalt kaubeldavate maksevahenditega (välja arvatud võlgade sissenõudmisega) seotud tehingud, sealhulgas nendega kaasneva läbirääkimise.

Euroopa Kohtu praktika

Võlgade sissenõudmine, eelkõige ehtne faktooring ja nõuete ostmine

(41) Euroopa Kohus käsitles faktooringu maksustamist käibemaksuga 6. märtsi 2003. aasta otsuses MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01, EU:C:2003:377). Viidatud kohtuotsus puudutas nn ehtsat faktooringut, mille puhul läheb äriühingule üle tema omandatud nõuete täitmata jäämise riisiko, ilma et äriühingul oleks regressiõigust oma kliendi suhtes. Kohtuotsus sisaldab ka järeldusi kvaasifaktooringu kohta.

(42) Viidatud kohtuotsuse kohaselt tuleb kuuendat direktiivi 77/388/EMÜ tõlgendada nii, et ettevõtja, kes ostab nõudeid, võttes üle nõuete täitmata jäämise riisiko, ja võtab oma kliendilt selle eest tasu, teostab majandustegevust kuuenda direktiivi artiklite 2 ja 4 tähenduses. Lisaks sellele kujutab majandustegevus, mis seisneb selles, et ettevõtja ostab nõudeid, võttes üle nõuete täitmata jäämise riisiko, ja nõuab oma kliendilt selle eest tasu, „võlgade sissenõudmist“ kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 3 lõpuosa tähenduses ja seetõttu ei kuulu see viidatud sättega ette nähtud maksuvabastuse alla.

(43) Viidatud kohtuotsuse punktist 15 ja punktidest 17–18 nähtub, et äriühing pidi maksuma kliendile ostetud nõuete nimiväärtusele vastava summa. Väljamakstavast summast arvati maha faktooringutasu, mille suurus oli 2% nimiväärtusest, ja krediidiriski võtmise tasu, mille suurus oli 1%. Lisaks kohustus klient maksuma äriühingule ka intressi. Juhul kui faktooringuvõlgnikust ettevõtja jättis arve tasumata, loeti krediidirisk tekkinuks 150 päeva pärast arve tasumise tähtpäeva.

(44) Kohtuotsuse punktide 49–50 ja punkti 52 kohaselt osutas äriühing kliendile teenust, mis seisnes sisuliselt selles, et ta vabastas kliendi nõuete sissenõudmisest ja nõuete täitmata jätmise riisikost. Faktooringutasu ja krediidiriski võtmise tasu kujutavad endast tegelikku vastutasu ettevõtja teostatud majandustegevuse, nimelt kliendile osutatud teenuste eest. Kõnealust tüüpi ehtne faktooring kuulub käibemaksu kohaldamisalasse.

(45) Viidatud kohtuotsuse punktist 75 tuleneb, et erandeid maksuvabastust ette nägevast sättest tuleb tõlgendada laialt. Inglise- ja rootsikeelses versioonis hõlmab kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 3 lõpus olev mõiste „faktooring“ nii tegelikku kui ka kvaasifaktooringut. Kohtuotsuse punktist 77 nähtub, et ka teistes keeleversioonides kasutatud mõistet „võlgade sissenõudmine“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kõiki faktooringu vorme. Seda seetõttu, et faktooringu objektiivsest olemusest tulenevalt on faktooringu eesmärk peamiselt nõuete sissenõudmine. Järelikult tuleb faktooringut – olenemata sellest, millistel tingimustel see toimub – käsitada üksnes üldisema mõiste „võlgade sissenõudmine“ alammõistena.

(46) Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb „võlgade sissenõudmise“ all kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 3 tähenduses mõista finantstehinguid, mille eesmärk on rahalise kohustuse sissenõudmine (vt Euroopa Kohtu 28. oktoobri 2010. aasta otsus Axa UK plc, C-175/09, EU:C:2010:646, punkt 31, ja eespool viidatud kohtuotsus C-305/01, punkt 78).

(47) Euroopa Kohtu 14. juuli 2011. aasta otsuses GFKL Financial Services (C-93/10, EU:C:2011:700) on märgitud, et kuuenda direktiivi artikli 2 punkti 1 ja artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et ettevõtja, kes ostab omal riskil halbu nõudeid hinnaga, mis on madalam nende nõuete nimiväärtusest, ei osuta teenust tasu eest artikli 2 punkti 1 tähenduses ega teosta selle direktiivi kohaldamisalasse kuulvat majandustegevust, kui vahe nõuete nimiväärtuse ja müügihinna vahel kajastab nende nõuete tegelikku majanduslikku väärtust võõrandamise hetkel.

(48) Viidatud kohtuotsuse punktides 21 ja 22 viitas Euroopa Kohus oma otsusele kohtuasjas MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring ja märkis, et viimati nimetatud kohtuotsuse aluseks olevas asjas käsitletud võlanõuete võõrandamise tehingutega kohustus nõuete ülevõtja osutama võõrandajale faktooringuteenuseid, mille eest sai ta vastutasuna faktooringutasu ja krediidiriski võtmise tasu. Kohtuasjas GFKL Financial Services kujunenud olukorras ei saanud nõuete ülevõtja erinevalt kohtuotsuse MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring aluseks olnud olukorrast võõrandajalt mingit tasu, millest tulenevalt ei teostanud ta majandustegevust kuuenda direktiivi artikli 4 tähenduses ega osutanud teenust selle direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses.

Krediidi andmine

(49) Euroopa Kohtu praktika kohaselt määratletakse käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b alusel maksust vabastatud tehingud osutatavate teenuste laadi järgi, mitte teenuse osutaja või teenuse saaja järgi, mistõttu ei sõltu nende maksuvabastuste kohaldamine teenust osutanud üksuse liigist (vt nt Euroopa Kohtu 17. detsembri 2020. aasta otsus Franck d. d., Zagreb (C-801/19, EU:C:2020:1049, punkt 34).

(50) Kohtuotsuse Franck (C-801/19, punkt 35) kohaselt tuleb eelkõige selles sättes kasutatud väljendit „krediidi andmine ja läbirääkimine“ tõlgendada laialt, mistõttu ei piirdu selle ulatus üksnes laenude ja krediidi andmisega pankade ja finantseerimisasutuste poolt. Selline tõlgendus on nimelt kooskõlas käibemaksudirektiiviga loodud ühise käibemaksusüsteemi eesmärgiga tagada maksukohustuslaste võrdne kohtlemine.

(51) Viidatud kohtuotsuse punktis 36 on märgitud, et krediidi andmine käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b tähenduses seisneb muu hulgas kapitali kasutusse andmisel tasu eest. Kohtuotsuse punktis 37 on märgitud, et kuigi selline tasu on tagatud eelkõige intressi maksmisega, ei saa välistada muus vormis tasu.

(52) Euroopa Kohus märkis 6. oktoobri 2022. aasta otsuses O. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty reprezentowany przez O (C-250/21, EU:C:2022:757, punkt 38) seal kõne all oleva lepingu kaudse osalise kohta, et asjaolu, et kaudne osaline võib potentsiaalselt saada kahju ja kannab seega krediidiriski, on omane igale krediidiandmise tehingule, olenemata sellest, kas see risk tuleneb sellest, et

võlgnikud ei tasu nõudeid, mille tulu läheb talle üle, või tema vahetu lepingupartneri maksejõuetusest.

Mitmeosalised sooritused ja nende jagamatus või teenuste sõltumatus

(53) Euroopa Kohus on mitmes kohtuotsuses käsitlenud küsimust, kas käibemaksudirektiivi kohaldamise kontekstis tuleb tehingus sisalduvaid üksikuid sooritusi käsitada ühe või mitme soorituseks ning kuidas see mõjutab näiteks müügi maksustatavust. Vt näiteks Euroopa Kohtu 19. juuli 2012. aasta otsus Deutsche Bank (C-44/11, EU:C:2012:484); 2. juuli 2020. aasta otsus Blackrock Investment Management (UK) (C-231/19, EU:C:2020:513) ja 25. veebruari 1999. aasta otsus Card Protection Plan Ltd (CPP) (C-349/96, EU:C:1999:93).

Eelotsusetaotluse vajalikkus

(54) Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) eeldab, et arvete finantseerimise vormis toimuvat faktooringut tuleb käsitada tasu eest osutatava teenusena, mis kuulub käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) leiab siiski, et on mõnevõrra ebaselge, kuidas tuleks käibemaksudirektiivi käibemaksuvabastust käsitlevaid sätteid tõlgendada seoses erinevate tasudega, mida sellise teenuse eest võetakse.

(55) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) arvates on vaja tõlgendada eelkõige seda, kuidas tuleb käibemaksuga maksustamise seisukohast käsitleda käesolevas asjas kõne all olevat nõuete müügi vormis toimuvat faktooringut, võttes arvesse käibemaksudirektiivi eri sätteid ja nende tõlgendamist käsitlevat Euroopa Kohtu praktikat. Tõlgendamisvajadus puudutab eelkõige küsimust, kas võib eeldada, et faktoori, kes ostab oma kliendilt nõuded, müüb kliendile ühtlasi teenuseid, mis kuuluvad osaliselt direktiivi kohaldamisalasse.

(56) Kohtuasjas MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01) tehtud otsus ja tõlgendus, mille võttis Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) üle juba otsuses KHO 2013:129, annavad alust eeldada, et tasud, mida võtab äriühing nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul, on seotud nõuete sissenõudmisega ja on seega käibemaksuga maksustatavad. Selline tõlgendus on aga mitmes mõttes problemaatiline.

(57) Kohtuasjas GFKL Financial Services (C-93/10) tehtud otsuse kohaselt on halbade nõuete ostmine omal riskil hinnaga, mis on madalam nende nõuete nimiväärtusest, käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluv teenuse osutamine tasu eest artikli 2 punkti 1 ja artikli 9 tähenduses. Isegi kui käesolevas asjas kõne all oleva nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul ei ole tegemist halbade nõuetega, vaid tulevikus tasumisele kuuluvate nõuetega, jääb Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) jaoks ebaselgeks, kas selle asjaoluga saab põhjendada erinevate järelduste tegemist kohtuasjades C-305/01 ja C-93/10. Sama kehtib ka vormiküsimuse kohta, kas pooled on konkreetse tasu eraldi kokku leppinud või võetakse seda arvesse otse nõuete ostuhinnas.

(58) Käesolevas asjas äriühingu võetav komisjonitasu on seda suurem, mida pikem on finantseeritava nõude suhtes kokku lepitud maksetähtaeg. On võimalik asuda seisukohale, et mõlemad faktooringuvormid kujutavad endast intressitüüpi kuluartiklit, ja Keskusverolautakuntaga nõustudes järeldada, et komisjonitasu on mõlema faktooringuvormi puhul vastutatu finantsteenuse eest. Teise võimalusena võiks nõuete müügi vormis toimuva faktooringu puhul eeldada ka seda, et komisjonitasu ei ole käibemaksuga maksustamise seisukohast tasu, mida äriühing kliendilt võtab, vaid korrigeerimisega seotud kuluartikkel, millega korrigeeritakse nõude ostuhind selle diskonteeritud nüüdisväärtusele, st selle tegelikule majanduslikule väärtusele.

(59) Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) juhib tähelepanu sellele, et kohtuasjas MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01) jätkas faktooringuteenust osutav äriühing oma kliendilt intressi võtmist ka siis, kui ta oli võtnud kliendilt fikseeritud tasu. Faktooringuteenust osutava äriühingu ja kliendi vahel oli järelikult veel ka pärast seda vastastikune õigussuhe. Käesoleval juhul, mil faktooring toimub nõuete müügi vormis, läheb nõude omandiõigus koos nõude täitmata jäämise riisikoga otse kliendilt üle äriühingule ning pärast seda ei võta äriühing kliendilt enam intressi ega muid tasusid. Ettevõtja sissenõudmismeetmed on seega seotud tema enda nõudega.

(60) Samuti juhib Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) tähelepanu sellele, et mitte üheski praegu kehtiva käibemaksudirektiivi 2006/112/EÜ keeleversioonis ei ole faktooringut võlgade sissenõudmise kõrval enam sõnaselgelt nimetatud.

(61) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) arvates oli kohtuasjas MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01) ja kohtuasjas Axa UK (C-175/09) seoses finantsteenuste maksuvabastustega küsimus selles, kuidas tõlgendada kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d ja eelkõige selle alapunkti 3. See [säte] vastab praegu kehtiva käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktile d. Seevastu ei hinnatud viidatud kohtuotsustes käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktile b vastavat sätet krediidi andmise suhtes kohaldatava maksuvabastuse kohta.

(62) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) hinnangul vajab tõlgendamist, kas eelkõige ka see osa faktooringust, mille puhul on äriühingu saadav tasu oma olemuselt intressitüüpi, on käibemaksuga maksustatav nõuete sissenõudmise teenus. Selle üle, kas võlgnevuse päevase seisu alusel makstud intressidelt tuleb tasuda käibemaksu, ei olnud kohtuasjas MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01) vaja otsustada.

(63) Käesolevas asjas saadud teabe kohaselt käsitatakse faktooringut Soome maksupraktikas, olenemata Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) otsusest KHO 2013:129, osaliselt nõuete sissenõudmisena, mis on käibemaksuga maksustatav, ja osaliselt krediidi andmisena või muul viisil

finantseerimisena, mis on maksuvaba. Keskusverolautakunta siduv eelotsus on Soome maksupraktikaga ilmselgelt kooskõlas.

(64) Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) märkis oma otsuses KHO 2022:17 kvaasifaktooringu kohta, et Euroopa Kohtu praktika põhjal ei saa teha järeldust, et krediidi andmine faktooringu raames on osa käibemaksuga maksustatavast teenusest ja et faktooringu nime all müüdnud teenus on igal juhul käibemaksuga maksustatav. Seda, kas tegemist on käibemaksuga maksustatava tegevusega või täielikult või osaliselt maksuvaba finantsteenusega, tuleb otsustada iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse tegevuse laadi.

(65) On mõeldav, et faktooringuteenus on põhiosas osaliselt krediidilaadne finantseerimine, mis ei ole maksustatava teenusega – nõuete haldamine või sissenõudmine, mis võib faktooringuga seotud olla – sedavõrd tihedalt seotud, et need moodustaksid jagamatu teenuse. See kehtib eelkõige arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu suhtes. Faktooringu pidamine täielikult käibemaksuga maksustatavaks tegevuseks tooks kaasa ka eri finantseerimis- ja laenu andmise toimingute erineva käsitlemise käibemaksuga maksustamise seisukohast.

(66) Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) hinnangul ei ole faktooringu maksustamine käibemaksuga eri liikmesriikides ühtlustatud. Näiteks Soomes ja Rootsis käsitletakse faktooringut maksustamise seisukohast ilmselgelt erinevalt.

(67) Äriühing vaidleb Keskusverolautakunta seisukohale Korkein hallinto-oikeuses (Soome kõrgeim halduskohus) vastu osas, milles Keskusverolautakunta leiab, et kliendilt võetav komisjonitasu või muu tasu on vastutasu laenu andmisega seotud maksuvaba finantsteenuse eest. Äriühingu arvates kujutab nii arvete finantseerimise vormis toimuv faktooring kui ka nõuete müügi vormis toimuv faktooring endast nõuete haldamist ja sissenõudmist, millelt tuleb tasuda käibemaksu.

(68) Käibemaksuseaduse § 42 lõike 1 punkti 2 kohaselt ei ole maksuvaba finantsteenuse mitte ainult krediidi andmine, vaid ka muul viisil finantseerimine.

(69) Käibemaksuvabastusi käsitlevas käibemaksudirektiivi sättes ei ole muul viisil finantseerimist mainitud. Kui direktiivi tuleks tõlgendada nii, et maksuvabastus ei laiene käesolevas asjas kõne all olevatele tasudele, siis ei pruugi riigisisese seaduse direktiiviga täiesti kooskõlaline tõlgendamine võimalik olla. Sellisel juhul võib olla vaja uurida ka seda, kas direktiivi asjaomased sätted on sedavõrd selged ja kitsendusteta, et maksukohustuslase taotluse korral saaks neile omistada vahetu õigusmõju.

(70) Kuna poolelioleva kohtuasja lahendamine eeldab käibemaksudirektiivi artikli 2 lõike 1 punkti c, artikli 9 lõike 1 ning artikli 135 lõike 1 punktide b ja d tõlgendamist, on vaja esitada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule.

(71) Eelotsusetaotlus võib piirduda komisjonitasu ja ettevalmistustasuga. Kui on selge, kuidas tuleb liidu õigust nende suhtes õigesti tõlgendada, võib Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) selle tõlgenduse alusel hinnata muude tasude kohta esitatud seisukohti.

(72) A Oy ja Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö on Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluse osas ära kuulatud.

Eelotsuse küsimused

1. Juhul kui faktooringuteenust osutav äriühing ostab kliendilt tulevikus tasumisele kuuluvad nõuded selliselt, et nende nõuete täitmata jäämise riisiko läheb kliendilt üle sellele äriühingule (faktooring nõuete müügi vormis):

a) Kas protsendina väljendatud komisjonitasu, mida äriühing võtab lepinguga hõlmatud iga nõude eest, on käsitatav ostuhinna korrigeerimisena seoses nõuete ostmisega või muu kuluartiklina, mis jääb käibemaksudirektiivi kohaldamisalast välja, või

b) tuleb käibemaksudirektiivi artikli 2 lõike 1 punkti c ja artiklit 9 tõlgendada nii, et äriühing osutab punkti 1 alapunktis a nimetatud komisjonitasu eest oma kliendile käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluvat teenust tasu eest?

2. Kas nõuete müügi vormis toimuva faktooringu raames kliendilt faktooringu ettevalmistamise ja alustamise eest võetavat fikseeritud ettevalmistustasu tuleb käsitada vastutasuna käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluva teenuse müügi eest kliendile?

3. Juhul kui nõuete müügi vormis toimuva faktooringu raames võetud tasusid, millele viidati punktides 1 või 2, tuleb käsitada vastutasuna käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluva teenuse osutamise eest:

a) Kas käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b, mis käsitleb krediidi andmist, või sama direktiivi artikli 135 lõike 1 punkti d, mis käsitleb maksete või nõuetega seotud tehinguid, tuleb tõlgendada nii, et kliendilt võetav komisjonitasu või ettevalmistustasu on käsitatav vastutasuna teenuse maksuvaba müügi eest, või

b) tuleb käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti d tõlgendada nii, et tegemist on vastutasuga maksustatava teenusena käsitatava võlgade sissenõudmise eest või vastutasuga muu maksustatava teenuse eest?

4. Juhul kui faktooringuteenust osutav äriühing pakub oma klientidele finantseerimist krediidi andmise vormis selliselt, et kliendi nõuded on äriühingu antud finantseerimise tagatiseks (faktooring arvete finantseerimise vormis):

a) Kas käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti b, mis käsitleb krediidi andmist, või sama direktiivi artikli 135 lõike 1 punkti d, mis käsitleb maksete või nõuetega seotud tehinguid, tuleb tõlgendada nii, et kliendilt lepinguga hõlmatud iga nõude eest võetav komisjonitasu ja faktooringulepingu ettevalmistamise ja alustamise tasu on vähemalt osaliselt käsitatavad vastutasuna maksuvaba teenuse müügi eest, või

b) tuleb käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti d tõlgendada nii, et tegemist on vastutasuga maksustatava teenusena käsitatava võlgade sissenõudmise eest või vastutasuga muu maksustatava teenuse eest?

5. Kas juhul, kui nõuete müügi vormis toimuva faktooringu või arvete finantseerimise vormis toimuva faktooringu raames võetav komisjonitasu või ettevalmistustasu on punktide 3 või 4 alusel täies ulatuses käsitatav vastutasuna maksustatava teenuse eest, on direktiivil põhinev teenuse maksustatavus sedavõrd selge ja kitsendusteta, et maksukohustuslase taotluse korral tuleb omistada sellele vahetu õiguspõhine olugi et riigisisese käibemaksuseaduses ette nähtud maksuvabastus hõlmab lisaks krediidi andmisele ka muul viisil finantseerimist?

Pärast Euroopa Kohtult eespool sõnastatud küsimuste kohta eelotsuse saamist teeb Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) asjas lõpliku otsuse.

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus):

[...]